

zadoksfarim@gmail.com

המו"ל שלום צדוק
רחוב אריאלי 16/5
ביתר עילית
054-8419710

העלון מוקדש לע"ג
רבי יוסף בן חיים צאלח זצ"ל
נפטר ה' כסלו ה'תשע"ז

חודש תמוז
עלון מס' 6

מסילות בני תימן

על שם רבינו יחיא צאלח (מהרי"ץ) זצוק"ל, גאון רבני תימן (ה'תע"ה-ה'תקס"ו)
לזכרו של הרה"ג רבי יוסף צדוק זצ"ל

הלכות יום טוב בבין המצרים

מתורתו של פוסק עדת תימן מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

צבי, מסתברא כי הוא מובן מאליו, מפני שימים הללו, שתחילתם י"ז בתמוז וסופם תשעה באב, ייהפכו לעתיד לימים טובים, כמו שנאמר (זכריה ח', י"ט) צום הרביעי וצום החמישי וגו' יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה וגו'. ולפי מה שראיתי כתוב בשם אחד הצדיקים האחרונים, כי הימים שבינתיים ייחשבו לעתיד לבוא כחול המועד, ממילא נכון ללמוד אז גם הלכות חול המועד.

ולסיום כתב שבין כך ובין כך, אין זה אלא לעתיד לבוא. אבל כעת בעוונותינו הרבים שלא נגאלנו, הלכות ימי בין המצרים מה תהא עליהן, מתי ילמדו אותן. וצריך לומר שכונתו דאם נותר לו פנאי, אזי ילמד הלכות יום טוב. ולדברינו לעיל (שם) שזמנן שלוש ימים קודם עצרת, אפשר לומר שאם לא השלים, ימשך אז בימי בין המצרים. אי נמי, יהזור אז עליהן.

בש"ת עולת יצחק (חלק ג' סימן קנ"ו) כתב אודות הדין להתחיל ללמוד הלכות יום טוב שלוש ימים קודם חג השבועות, והביא עוד שם (אות ז') בשם שו"ת ארץ צבי (פרומר, חלק א' סימן מ"א) שכתב בשם רבו (מסוכוטשוב) שנכון ללמוד הלכות יום טוב בימי בין המצרים. והביא לכך סמך, מזה שעל פי רוב חלה קריאת פרשת פנחס בספר תורה בבין המצרים, ושם כתובים כל קרבנות המועדים. וגם פרשת התמידין שבריש פרשת המוספין, נראה שהוא הלכות יום טוב וכו'.

וכתב על דבריו, שהסמך שכתב שעל פי רוב חלה קריאת פרשת פנחס בין המצרים, משנתה לפעמים לפי מנהגינו שמחברים הוקת בלק ומפרידים מטות מסעי, ואז קוראים פנחס לפני בין המצרים. אמנם עיקר טעמו של רבו של ארץ

מכתבי הרה"ג
רבי יוסף צדוק זצ"ל

מחשבת מוסר

ט"ז, י"ט), וכל שכן עיני הטיפשים.

אדם הוזמן לאולם חתונות שההכשר בו לא מהודר. מי שחלש אופי, התאוה שלו מעוררת אותו ושולח ידו, אם לא לבשר אז לסלטים ולמשקאות ולדגים, כיהתאוה משהדחת אותו. אך אדם שלא עליו חולה, והרופא אסר עליו לאכול מאכלים מסוימים, והוזמן לסעודה שיש שם שפע של מאכלים עוגות וממתקים. מצד אחד הרופא אסר עליו, ומאידך כוח התאוה דוחף אותו להושיט ידו למאכלים הערבים. ודאי שאם הוא שפוי בדעתו, שישמע בקול הרופא.

אומר מרן הרב שך זצ"ל: העולם, עם כל ההנאות והתענוגים שלו, מושכים את לב האדם. כמו שאמרו בגמרא חגיגה (דף י"א ע"ב), גזל ועריות נפשו של אדם מחמדתן. אלא שכנגד התאוות יש אמת, וזה הציווי האלהי לא תגזול, לא תנאף. וגם כשהתאוה גדולה, האמת עדיין תעמוד נגד הרצונות של האדם, כיוסף הצדיק שדמות דיוקנו של אביו עמדה בפניו ומנעה ממנו מלחטוא. וזהו מה שאומר רס"ג, מדוע הפילוסופים החכמים הגדולים לא הגיעו להכרה שיש מצוי אחד בעולם, כי זה מחייב אותם לעבדו ולהישמע למצוותיו, אך כוח התאוה שלהם בער בהם על אף שידעו את האמת. הנגיעה הזו, של התאוה ופריקת עול, זהו החידק שאינו מניח להכיר את האמת.

מרן הגאון רבינו אלעזר מנחם מן שך זצ"ל, ראש ישיבת פוניב'ז, כתב שמביאים בשם רס"ג בספר אמנות ודעות, שאריסטו והפילוסופים הקדמונים היו גדולים בחכמה, אבל כפרו במציאות ה' ולא הגיעו לאמונה. אחת הסיבות העיקריות, היא הנגיעה של פריקת עול. אדם חכם שמתבונן על מבנה העולם, כיצד חיים כל בעלי החיים, כיצד חי האדם ואיך הוא נושם, מה נעשה בשלבי הנשימה ושאיפת האויר הלא נקי החוצה, כיצד הלב עובד, הלא זה משאבה קטנה בגודל אגרוף והיא עובדת כל חיי האדם ואינה מתקלקלת. הרי זה חכמה נפלאה של הבורא, מבחינת מובשרי אחזה אלוה (איוב י"ט, כ"ו). אברהם אבינו ע"ה התבונן בטבע העולם, ראה שמש ירח וכוכבים, ראה בריות בראשית. חכמתו אמרה לו שהעולם לא נברא מאליו, יש מנהיג לבירה, והיפש מיהו המנהיג כדי לעבדו. ומכוח חכמתו הגיעה מחשבתו לאמונה בבורא עולם, וקיבל עול מלכותו באהבה, עד שהיה מוכן למסור נפשו על קדושת שמו יתברך.

והנה הפילוסופים הקדמונים שהיו חכמים גדולים, יכלו להגיע לידעת האמת שיש בורא, אלא שהיתה להם נגיעה ולא רצו לקבל עול מלכות בורא עולם, כי זהו עול כבד המחייב עבודה רבה ומסירות נפש. הנגיעה הזאת מנעה מהם ידיעת האמת, כי הנגיעה היא כמין שוחד שמעוור עיני חכמים (דברים

שיעורי תורה

בשכונת רמות בירושלים

לצדו של קניון רמות בירושלים, הוקם בניין חדש של עמותת עזרת אבות. עזרת אבות פעלה עשרות בשנים במשכנה הקודם בשכונת מאה שערים, על ידי איש החסד ר' עזרי שרעבי ז"ל ורעייתו מרת נעמי ז"ל, כמקום פעילות לקשישים ועזרה בארוחות חמות לנוקקים. כיום פעילות העמותה ממשיכה על ידי בנייהם ר' שריה הי"ו ורעייתו ביתר שאת. בבניין החדש הוקם בית מדרש חדיש ומפואר, ומתקיימים בו שיעורי תורה בשעות הבוקר על ידי גיסו של המנוח, הרה"ג רבי יוסף בדיחי שליט"א, המפורסם בשיעוריו הבהירים מזה עשרות בשנים. סדר השיעורים מתחיל בשעה תשע וחצי בבוקר, בשיעור גמרא מסכת סוכה, עד השעה אחת עשרה. לאחר מכן מתחיל שיעור בהלכה לפי סדר משנה ברורה, כארבעים וחמש דקות. אחר כך שיעור במשניות ושיעור בשמירת הלשון, עד השעה שתים עשרה וחצי. בשעה זו מוזמנים כל משתתפי השיעור לארוחות צהרים חמה ומשביעה.

שיעור נוסף מתקיים על ידי הרה"ג רבי יוסף בדיחי שליט"א בבית הכנסת אליהו הנביא, שבשכונת רוממה, משעה שתים עד השעה שלוש אחר הצהריים. נושא השיעור, בגמרא מסכת בבא בתרא.

כלל הציבור מוזמן לכבודה של
תורה, להגדילה ולהאדירה.

מכתבי רבי יוסף צדוק זצ"ל

פרשת חוקת

זאת חוקת התורה (י"ט, ב').

האור החיים הקדוש שואל, מדוע כתוב זאת חוקת התורה, ולא זאת חוקת הטהרה? ומבאר על פי הגמרא בניזר (דף ס"א ע"ב) שגוי לא מביא טומאת אהל, והטעם שדוקא בישראל מגיעה הטומאה, מפני שישראל קדושים והסטרא אחרא נדבקת בגופותיהם. משל לשני כלים שהיו אצל בעל הבית, אחת מלאה דבש ואחת מלאה זבל, ופינה אותם והוציאם לחוץ. אותה שהייתה מלאה דבש כל הזבובים באים אליה, וכך יהודי מלא מצוות כרמון. ישנם רמ"ח מצוות עשה ושם"ה לא תעשה, ובאדם יש רמ"ח איברים ושם"ה גידים. כנגד כל איבר מאיבריו של האדם הישראלי ישנו מצוות עשה, וכן בנידיו, ואם האדם יתקדש על ידי קיום המצוות, גופו נעשה חפצא של קדושה. הסטרא אחרא ניונית מקדושתו, כי בלי מזון רוחני אין קיום לסטרא אחרא, ולכן כאשר יהודי נפטר הסטרא אחרא רוצה להירבק בו ולהינות מהרוחניות שבגופו.

ולכן גופו מקבל טומאה מהסטרא אחרא, וזה מה שאומר הפסוק זאת חוקת התורה, שבשביל שישראל מקיימים את התורה גופם נעשה חפצא דקדושה, והסטרא אחרא מתדבקת בגוף הישראלי והוא נטמא. ולכן אסור ללמוד תורה במקומות המטונפים, מפני שבזה הוא מזין את הסטרא אחרא. ולכן נאמר זאת חוקת התורה, לומר לך שהטומאה מגיעה על ידי עסק התורה, והפרה היא המטהרת כל מי שנמצא במת.

ואפשר לומר שכל מעשה פרה אדומה מרמז על הגוף והנשמה. הגוף ניוון מדברים גשמיים, כגון בעלי חיים, וכן מן הצומח, והנשמה ניונית מלימוד תורה וקיום מצוות. ויש מאבק בין תאוות ורצונות הגוף לרצונות הנשמה, וכיצד הנשמה תנצח את הגוף, על ידי לימוד תורה ושכירת התאוות. וכמו שאמרו חז"ל אדם כי ימות באהל, אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה באהלה של תורה. ממות עצמו, היינו שאין לבו פונה לתאוות עולם הזה ומשבר את רצונותיו הגשמיים, ולומד תורה שנמשלה למים כמו שנאמר הוי כל צמא לכו למים. ולכן הפרה האדומה שמסמלת את תאוות הגוף, שורפים אותה וכותשים אותה עד שנעשית אפר. ואז עם המים הטהורים, מי מעיין, מכפרים על הטמא מות, לרמוז שרק על ידי שכירת התאוות ולימוד התורה אדם יכול להתגבר על יצר הרע ולהתקדש ולהיטהר, שזה תכלית האדם בעולמו.

פרשת בלק

ויבא אלהים אל בלעם (כ"ב, ט').

בלעם הגיע לנבואה כמו משה רבינו, וקשה, כיצד זכה רשע זה לנבואה? ואפשר לבאר שנבואת בלעם הרשע שונה היתה מנבואת משה רבינו, שאצל בלעם היא לא היתה מחזרת אחריו. וזה רמזה התורה במה שאמרה ויקר ה' אל בלעם (כ"ג, ד') לשון טומאה, ולא כמו אצל משה רבינו, ויקרא, לשון של חבה.

עוד צריך להבין מדוע היה צורך בנבואת בלעם הרשע, הרי נביא בא לתקן פרצות הדור, ואילו בלעם אדרבא פרץ פרצות באומות ובישראלי, שהפקיר את בנות מואב בכדי להחטיא את עם ישראל, כלומר שהאומות היו מוכנים להפקיר את בנותיהם בכדי שבני ישראל יחטאו?

והתשובה לכן, כי אין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו, והקדים רפואה למכה. שאם אומות העולם יבואו בטרוניה, מדוע לא העמדת לנו נביאים שיחזירו אותנו למוטב, היו צודקים בטענה זו, ולכן העמיד להם את בלעם הרשע. אך עדיין יש להם טענה צודקת, שלא העמיד להם נביא צדיק כמושה, אלא אדרבא העמיד להם רשע מרושע שדרדר אותם יותר.

והביאור בזה שאומות העולם אינם מסוגלים להעמיד נביא צדיק כמושה, כי אין

להם מדות טובות כמו שיש לעם ישראל, כי הם אוכלים את השקץ והעכבר, וממילא אינם יכולים להגיע למדרגה כדי להיות נביא. כי בכדי לזכות לנביאות צריך לקיים את המדרגות שאמר רבי פנחס בן יאיר, זהירות מביאה לידי זריזות, ואחר כך נקיות ופרישות, טהרה, חסידות, ענוה, יראת חטא וקדושה, ורק אחר כך מגיעים למעלת הנבואה. באומות העולם אין פרישות (ואם כי יש בהודו פקירים ודומיהם, אך ידוע שאין דרכם אמת, ואכמ"ל) ואין בהם קדושה, וממילא אין ביניהם אדם שיכול להגיע לקדושה, ובכל זאת נתן להם הקב"ה מתנת חנים את בלעם, אך לא הושיעם.

פרשת פנחס

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, (כ"ה י"א) אמר הקב"ה, בדין הוא שיטול שכרו.

בספר שם משמעון שואל, שמצד אחד שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ומצד שני הרי יש איסור לא תלין פעולת שכיר איתך עד בוקר. ואם כן, מדוע אין הקב"ה משלם שכר המצוות גם בעולם הזה, כדי לקיים ביומו תתן שכרו.

והביאור בזה דאיתא בבבא מציעא דף ק"י, שבעל הבית ששלח שליח לשכור לו פועלים, אין אחד מהם עובר בבל תלין. בעל הבית מפני שלא שכרן, והשליח מפני שאינם שכירים שלו. ולפי זה ניהא, דהא התורה ניתנה על ידי שליח, דהיינו משה רבינו, והוא אמר לנו, הפועלים, שכרכם על בעל הבית, ולכן אין הקב"ה עובר ח"ו על בל תלין.

והנה אצל פנחס ראינו שהלכה זאת שקנאין פוגעין בו התעלמה ממשה רבינו, ורק פנחס עצמו חידש הלכה זאת, וקנא קנאת ה' צבאות ולא היה על ידי שליח, ולכן בדין הוא שיטול שכרו גם בהאי עלמא.

האלישיך הקדוש מתרץ על פי מה שמובא בזהר הקדוש, דבשעה שנכנס פנחס להרוג את זמרי, פרחו נשמתו מאימת שבט שמעון, ומיד נכנסו בו שתי נשמות בני אהרן, נדב ואביהוא. ולכן נאמר בתורה פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, שמחמת שנכנסו בו נשמות נדב ואביהוא, נעשה בריה חדשה, ואם כן מגיע לו שכרו עתה מושלם גם בעולם הזה, מחמת שלגביו נחשב שהוא אחר זמנו. מה שאין כן שאר בני אדם עדיין נחשב תוך זמנם, שהם מושועבדים לקב"ה עד הרגע האחרון של החיים, ולכן לא מגיע להם שכר בעולם הזה אלא בעולם הבא.

פרשת מסעי

אלה מסעי בני ישראל (ל"ג א')

האור החיים הקדוש הביא טעם בשם הזוהר, שהליכת ישראל במדבר היתה כדי לברר ניצוצות קדושה, כי משה רבינו היה בראשם, והיו ששים רבוא איש שיכלו לברר את כל הניצוצות מאותם מקומות. ואפילו האבות הקדושים שביירו ניצוצות, לא הצליחו כמו בני ישראל כשהיו במדבר.

עוד אפשר לבאר שהמסעות האלה מרמזים על חיי האדם בעולם הזה, משנולד וגדל והזקין עד יומו האחרון. האדם נוסע כמו שהיה עם אבותינו, שיצאו ממצרים ונסעו לארץ ישראל. כך האדם כשנולד, כולו תאוות והולך אחר יצרו הרע, ובהגיעו לגיל המצוות בא היצר הטוב ומתחיל לפעול את פעולתו הרחוקת בגוף האדם. ועל זה אמר הקב"ה, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, שהיא התורה והמצוות. ואז היצר הרע מפנה את מקומו ליצר הטוב, ועל ידי לימוד תורה ומעשים טובים זוכה האדם לקבל את חלקו בעולם הבא. וכשם שבמסעות של עם ישראל יש מקומות שעשו רצונו יתברך, כמו שאמרו חז"ל ויחן שם ישראל נגד ההר, כאיש אחד בלב אחד, ומאיידך ויחנו ברפידים, שרפו ידיהם מן התורה, וכן עשו את העגל. כך גם חיי האדם בעולם, ישנם עליות וישנם ירידות, פעמים שעומד בנסיון ופעם נכשל. ואם האדם יודע שיש לפניו שתי דרכים, צריך האדם לבחור בדרך התורה ולהמעיט תאות הגוף. ועל זה אמרו חז"ל, אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש.

חיבור הפרשיות חוקת בלק

כבני ארץ ישראל? ומבאר משום ששתי פרשיות אלו ארוכות מאד, כי פרשת נשא היא הפרשה הגדולה ביותר ומונה קע"ז פסוקים, ופרשת בהעלותך קל"ז פסוקים, ומשום טרחא דציבורא לא רצו לחברן. עוד ביאר טעם שני, דמשום שאין תכנן שווה כל כך, על כן המתינו חז"ל עוד ארבעה שבועות, כדי לחבר בשבוע חמישי פרשת חוקת לפרשת בלק, כי סוף פרשת חוקת מיירי במלחמת סיחון ועוג עם ישראל, ובפרשת בלק באו זקני מואב וזקני מדן להלחם עם ישראל, ע"כ.

ועוד כתב מהרי"ץ שיש עוד טעם שלישי בזה לפי הסוד, והוא דבר נאה ומתקבל. אכן להיות שטעמים אלו יספיקו להחזיק מנהגינו, לכן העלמתי עין מלכתוב על פי הסוד, עכ"ל.

ובספר מנחת יהודה על התורה (פרשת בלק) ביאר הגאון רבינו יהודה גופאן זצ"ל, ששמע מהגאון רבינו אברהם אלשיך כי כוונת מהרי"ץ על דרך זו. דהנה ידוע שהמלאכים יש בהם בחינות הרבה ושרשים הרבה, ואפשר שהמלאכים של פרשיות חוקת ובלק מבחינה אחת ושורש אחד להם, מה שאין כן שאר מלאכים של שאר פרשיות, אם יתחברו שנים מהם ביחד בשבת אחת אשר לא ראי זה כראי זה, אז מגיע להם צער כדוגמת כלאים זה בזה, ע"כ.

טעם רביעי כתב רבינו יהודה גופאן זצ"ל, שידוע מרבותינו שבכל שנה ושנה מתעוררים העניינים הרעים אשר היו מימי קדם, ושמוא יש לומר שמאחר שפרשת בלק כולה מדברת מעניין בלק ובלעם הרשעים, שרצו לקלקל שונאיהם של ישראל וכו'. ואולי נסמכה פרשת חוקת לפרשת בלק בתורה, מאחר שיש בה פטירת שני צדיקים אהרן ומרים, להיות לנו מעיר לעזור לעת כזאת להקדים רפואה למכה, כדי שעל ידי שאנו מצטערים על פטירת שני צדיקים אלה אהרן ומרים, תעמוד לנו זכות זה להצילנו מכל מעול וחומץ בלק ובלעם, עכ"ל.

ולענין המשנים מקום תפילתם בשבתות אלו, הובא הנדון בשו"ת אורן של חכמים לידידי הרה"ג אורן צדוק שליט"א מו"צ בבית הוראה דפעולת צדיק, (חלק ב' סימן נ"ד), גבי שבת חתן המתקיימת בבית הארחה, ושבת זו אירעה כאשר חלק מהאורחים ממתפללי הבלדי שקורין פרשת מסעי, ואילו החלק השני של האורחים מתפללים בנוסח אשכנז וקוראים בנוסף פרשת מטות. והשיב להם שתחילה יקראו פרשת מטות בנוסח אשכנז, בלי תרגום, ואחר כך יקראו פרשת מסעי עם התרגום כמנהגינו, ע"כ.

ומי שהפסיד פרשה יש תקנה לכך, כמו שכתב בספר ילקוט יוסף הלכות קריאת ספר תורה (עמוד רי"א) שהיה מעשה בשנת ה'תשל"ח, כאשר אביו מרן הגר"ע יוסף שהה בארצות הברית, ואז חל יום שביעי של פסח ביום ששי, ובשבת שאחריו קראו פרשת אחרי מות. וביום ה' שאחריו נסע הרב לארצות הברית, ובשבת קראו שם גם כן פרשת אחרי מות, כי בשבת שלפניו היה יום טוב שני של גלויות, וקראו כל הבכור, ובשובו כאן לארץ בג' אייר נמצא שהחסיד פרשת קדושים. ולכן עשה מעשה ובשבת עלה ראשון במקום כהן, וקרא בעצמו את כל פרשת קדושים וג' פסוקים מפרשת אמור, והמשיכו את הפרשה יתר העולים, ע"כ.

בשו"ת אורן של חכמים (חלק א' סימן י"ב) כתב כי יחיד מצד עצמו אינו יוצר חלות חיוב קריאה, ויכול לשמוע את הקריאה כפי סדר הקריאה באותו מקום שנמצא. ומה שיש מגדולי ישראל שאף על פי כן חיזרו אחר קריאת התורה בפרשיות החסרות להם, לא מצד הדין נהגו כן, עיין שם.

ובספר סולת נקיה להרה"ג נאמן כתב שמנהג תונים ואלגור שאם ראש השנה חל ביום חמישי בשבת, והשנה היא מעוברת, חולקים את פרשת משפטים לשתים ופרשיות מטות מסעי מחוברות. וזאת מחמת שפעם היתה מגיפה ב"מ, ואז תיקנו לחבר את הפרשיות לרמז מטות של המתים, מסעי יפסקו מעלינו. וכתב שעדיף שגם אלו המפוזרים בחוץ לארץ ישנו כמנהג ארץ ישראל, כדי שלא לגרום שיפסידו פרשה, ע"כ.

ידוע שברוב השנים מתפללי הבלדי מחברים את פרשיות חוקת בלק, ומפרידים את מטות מסעי, בעוד שמתפללי השאמי מפרידים פרשיות אלו ומחברים מטות מסעי. והטעם לחיבור הפרשיות מובא בפוסקים כדי שתשעה באב יחול לפני פרשת ואתחנן, כמו שאמרו חז"ל צימו וצלו, צימו היינו צום תשעה באב, ואחר כך תקראו פרשת ואתחנן, כתרגומו וצילתי (שו"ת מהרי"ט או"ח סימן ד').

אך לפנים בתימן היו מחברים קורח וחצי חוקת בשבת אחת, ובשבת השניה קוראים חצי חקת ופרשת בלק. והטעם כתב רבינו הגדול מהרי"ץ בסידורו עין חיים (דף קצ"א ע"א), היות ובפרשת חוקת נזכרה מיתתם של שני צדיקים, אהרן ומרים, קשה לשומעים לקרוא בשבת אחת מיתתם של שני צדיקים. אבל אחר כך ביטלו תקנה זו של קריאת פרשת חוקת בשתי שבתות, וביאר מהרי"ץ את הטעם, לפי שכל פרשה ופרשה יש לה מלאך הממונה עליה, ולא רצו לחלק פרשה זו לשתי שבתות, כדי שהמלאך לא יהיה תלוי ועומד עד השבת הבאה. ומקור העניין בזה הקדוש, וכן ראיתי בספר מערכת האלהות (עמוד 62) שכתב שבפרשיות התורה שהן ג"ן פרשיות, יש לכל אחת ואחת מלאך ממונה, ואין ראוי לדלג פרשה משבת אחת לחברתה שלא להשיג גבול חברו, ע"כ.

בשו"ת זכרוננו אי"ש (סימן ל"ו) הביא שהקשו על הטעם שלא יהא מלאך הפרשה תלוי, מה יענה בחלוקת פרשת נצבים וילך כשחל ראש השנה בשני או בשלישי, וקוראים עד וילך משה ומשלימים אותה בשבת שאחריה, מוילך משה עד סוף הפרשה, וידוע שנצבים וילך פרשה אחת. וצריך לומר שאין ברירה.

והטעם הראשון שתיקנו לחבר חוקת ובלק ולהפריד מטות מסעי, כתב מהרי"ץ משום שפרשת בלק היא המשך של פרשת חוקת, כי פרשת חוקת מסתיימת במלחמה עם שני מלכי האמורי, סיחון ועוג, ופרשת בלק היא המשך, שכתוב וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ואז שלח לקרא לבלעם, וכל ההמשך עם בלעם מובא בפרשה (מכתבי א"א רבי יוסף צדוק זצ"ל).

וטעם שני, לפי שברוב השנים יהיה הפרש בקריאת הפרשיות בין בני ארץ ישראל ובין בני חוץ לארץ, כי בני ארץ ישראל יקדימו בקריאת פרשה אחת שהיא נשא לבני חוץ לארץ, ותהיה קריאת בני ארץ ישראל בשבת זו פרשת בלק, ובני חוץ לארץ פרשת חוקת. לכך בני חוץ לארץ, כדי למהר להתחבר בקריאתם עם בני ארץ ישראל, מחברים חוקת ובלק, ואז מפרשת פנחס ואילך יהיו בני ארץ ישראל ובני חוץ לארץ שווים בקריאתם. והטעם שמדקדקין ומהדרין להשוות קריאתם עם בני ארץ ישראל, לפי שכל לימוד ותפילות וקריאות בני חוץ מתעכבים ומתעטפים בתפילות בני ארץ ישראל ועולות עמהם, ואם כן כל מאי דמקדמינן להשוות עצמינו להם עדיף טפי, להעלות קריאתנו בשווה להם, עכת"ד.

בשנת ה'תר"ס חזר מחבר שו"ת זכרוננו אי"ש הנוכח, הגאון רבינו אברהם אלנדאף זצ"ל אל תימן, ושאל את חכמי העיר צנעא שיש מהעולים מתימן לארץ ישראל שרוצים לבטל המנהג שנהגו לחבר חוקת בלק, באמרם שהטעם השני שכתב מהרי"ץ שצריכים למהר קריאתנו עם בני ארץ ישראל הוא העיקר, ולכן רוצים להפריד חוקת בלק ולחבר מטות מסעי, כי בארץ ישראל כבר לא שייך טעם זה. והשיבו על כך חכמי הישיבה שהטעם השני שכתב מהרי"ץ אינו עיקר כי אם סניף, כי עיקר הטעם הוא הטעם הראשון, שהפרשיות קשורות זה בזה, שפרשת בלק מסיימת וישב ישראל בארץ האמורי, ופרשת בלק מתחלת את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ע"כ.

וראיתי שטעם זה להשוות קריאת בני חוץ לארץ לבני ארץ ישראל מובא בספר אוצר אפרים, אך לא ביאר הטעם בזה. וח"ל, כשחל יום שני של שבועות, שהוא יום טוב שני של גלויות להיות בשבת, אז קורין בארץ ישראל בפרשת השבוע, ובחוץ לארץ מענינא דיומא עשר תעשר. וכדי להשוות את קריאת הפרשיות בין בני ארץ ישראל לבני הגולה, קבעו חז"ל לחבר את פרשת חוקת עם בלק. ולכאורה, מדוע לא חיברו את פרשת נשא עם פרשת בהעלותך, כדי למהר יותר השוואת הפרשיות

מתולדות רבני תימן

מתולדות ראש רבני תימן בארץ ישראל הגאון רבי שלום יצחק הלוי זצ"ל

ולפרט כאחד. מן השחר ועד שעה מאוחרת בלילה, המה ביתו אנשי ציבור ויחידים, לכולם היה נענה בסבר פנים יפות, ועשה הכל כדי לסייע להם בענייניהם. היה זה טבעי ומובן מאולו שיוצאי תימן הכתירוהו והעמידוהו בראש רבניהם.

רבניו שלום, כאב מאד על השממה הרוחנית שבעדת בני תימן בארץ ישראל, וכך כתב באחת מאיגרותיו (מתוך לוח השנה בית הלוי): מוסדות קודש, ישיבות, ריבוי תורה, רבנים מורי הוראה וכו', כל אלו חסרים לנו. החיסרון הזה הוא רק מכאן בארץ, לא מהגולה. עד כעת, מה שיש לנו רבנים, שוחטים וכו', הוא ממה שבאנו בו מהגולה. אמנם מפרי הארץ, משיבות משוכללות ועודנו חסרים, וחסרון זה בולט כשמש בצהרים. דאגתנו היא, מה יהיה עתידנו לדורות, לבנינו אחרינו. חובת האב לדאוג בעד בנו ללמדו תורה ודרך ארץ, כדי שלא יקום ללסטם את הבריות וכו'. אם הקהל ישאר אדיש ולא יעור משנתו, אזי אבדה כל תקוותנו. ואכן רבינו שלום לא רק התריע, אלא אף יסד ישיבות, לימוד שיעורי תורה, ואף הוא עצמו הראה אות ומופת בייסודו קרן מלגות לתלמידי ישיבות, אשר חילקה מידי שנה בשנה מלגות בסכומים של אלפי לירות (מטבע הכסף באותה תקופה).

הרה"ג שלום יצחק הלוי זצוק"ל

על אף עיסוקיו הרבים, מצא רבינו שלום זמן לעסוק בחקר יצירותיהם של יהודי תימן והוצאתם לאור. בשנת ה'תרצ"ה הוציא לאור סידור תפלת כל פה בנוסח יהודי תימן, המשמש עד היום כסיס לסידורי תימן שנדפסו במשך השנים.

עמל רב ויגיעה רבה השקיע בהוצאתו לאור של שו"ת פעולת צדיק לגאון עוזנו מהררי"ץ, גאון רבני תימן לדורותיהם, המכיל מאות תשובות בכל ארבעת חלקי השלחן ערוך.

בשנת ה'תשל"ל הוציא לאור את ספרו דברי שלום, ביאורים בחלק הדקדוק למהררי"ץ על התורה. בשנת ה'תשל"ג הוציא לאור את כל ששה סדרי משנה, מנוקדים כפי גרסתם של יהודי תימן.

בשנה האחרונה לחייו הוציא לאור את ספרו שו"ת דברי חכמים. ספר זה אוצר יקר ומאיר דרך לרבים, בייחוד בשאלות ועניינים המיוחדים ליהודי תימן.

רבינו שלום נלב"ע בכ"ו תמוז ה'תשל"ג. רבה של תל אביב, הגאון רבי יצחק ידידיה פרנקל זצ"ל, אמר עליו בהספדו כי ליד בית זה (בית עזרת אחים) צעד הגאון רבינו שלום יצחק הלוי זצ"ל בצעדים מיוחדים ושקטים, למעלה משלושים שנה.

כאן הלך יום יום בדרכו למשרד הרבנות. בהליכתו ברחוב הכירו בו שהולך אחד ומיוחד, לא רק בין רבני יהודי תימן, אלא גם בין רבני ישראל בכלל. הוא היה מן הגיבורים בתורה, גיבורים במידות, גיבורים בצניעות, כי הוא היה מצניע לכת. עליו נאמר: (עובדיה א', ט'), וחתו גיבוריך תימן.

הגאון רבינו שלום יצחק הלוי זצ"ל נולד בליל יום שלישי כ"א במרחשוון ה'תרנ"א, בצנעא בירת תימן, אשר היתה עיר גדולה לאלהים ומרכז של חכמים וסופרים. היה בנו בכורו של רבינו יחיא יצחק הלוי זצ"ל, רבה ומנהיגה הדגול של הקהילה היהודית במשך כ"ח שנים, וראה מה שכתבנו עליו בעלון הקודם. הגאון רבי שלום זצ"ל קנה את תורתו אצל אביו, ואף ספג לתוכו את השקפת עולמו של אביו הגדול, ואת מידותיו בהנהגת הציבור.

כבר במעלליו יתנכר נער. שקידתו המופלאה, כשרונותיו המזהירים, תפיסתו המהירה וזכרונו החזק, העמידוהו בעל כרחו בין הטובים והמזוינים שבין בעלי התריסין שבישיבות צנעא. יותר מכל, מידותיו הטובות ויראתו הקודמת לחכמתו, הוכיחו מעל כל ספק כי הוא ראוי לשמש בקודש, והכל הכירו כי אברך צנוע זה נועד לגדולות, וראו בו ככרא כרעא דאבוה העתיד בבוא העת למלא מקום אביו וממשיך דרכו ברבנות והנהגת העדה. בהגיעו לפרקו השיאו אביו את מרת זוהרה (שרה) בת הגאון רבי אברהם בן הגאון רבי אהרן הכהן זצ"ל, חבר בית הדין ומהמשפחות המיוחסות בעיר צנעא.

אך מאת ה' חלה במחלת כליות, וכיון שאין רופאים בתימן, בהוראת אביו נסע לעדן, כדי להתרפא ממחלתו. גם בהיותו בעדן לא מצא מרפא, ורבני העיר יעצוהו לעלות לארץ ישראל, אולי שם יתרפא. רבינו שלום רק הריח את ריחה של ארץ ישראל, אשר היתה קרובה ללבנו, ומיד קם ועלה ארצה. בדרכו לארץ הקודש, הגיע לישוב יהודי שבאותה העת התקיימה בו שמחת חתן וכלה. משפחת החתן יצאו להקביל את פני רבינו שלום, כדי להזמינו לחתונה, והוא הסכים לבוא ולכבד את ההזמנה אך ללא ליווי מיוחד. אמנם, המזמינים עמדו על דעתם ללוותו, לכבוד התורה ולכבוד אביו הרב"ד בעיר הבירה צנעא, רבינו יחיא יצחק הלוי. בבואו לבית החתן, הזמינוהו להתכבד לשחוט את הבהמה לכבוד הסעודה. רבינו שלום התפלל על בקשה זו, ושאל היכן הרב והשוחט דמתא. הוא נענה, כי אין שלום בין השוחט לבין בעל השמחה. בו במקום פייס רבינו שלום את בעל השמחה,

להסכים ולהשלים עם הרב השוחט, וכשקיבל את הסכמתו אל רב המקום, פייס גם אותו והשלים ביניהם. וכך הגיע הרב השוחט לבית החתן והתכבד לשחוט את הבהמה, לכבוד שמחת החתן והכלה, וכמובן שהדבר גרם שמחה מרובה בקרב הציבור.

ביום שני כ"ג מנחם אב ה'תרפ"ג נכנס רבינו בשערי ירושלים עיר הקודש. בני העדה הכירו כי ארי עליה מבבל, ולאחר נתקבל על ידי הגאון רבי אברהם אלנדראף ועל ידי ראשי הקהילה, להיות מנהיג ומורה בתלמוד תורה התימנים תורה אור. כעבור שנה נקרא על ידי ראשי הציבור לכהן כחבר בית הדין הרבני תל אביב יפו, שם שימש בתפקידו כשלושים שנה. בשבתו על כס הרבנות לא הסתגר בארבע אמותיו, אלא ראה לפניו את צרכי העדה. ויט שכמו לשאת בענייני דת ודין, חינוך, עזרה לנזקקים, ואף העדה ראתה בו את האילן הגדול שראוי להיסמך עליו בכל ענייניה.

ביתו שהיה פתוח לרווחה יומם ולילה, היווה מרכז ומפגש לציבור כולו, לכלל

"מורשת תימן"
 המרכז לתשמישי קדושה ויודאיקה בדרום
 בנוסח תימן בלדי ושאמי
 • כל הספרים בנוסח תימן בלדי/שאמי
 • טליתות מהודרות תימניות
 • תפילינים מהודרות
 • נוסחי עיר אביבים יחי שמים
 • מזוזות ובתי מזווה
 • יודאיקה
 שד' בן גוריון 30 אשקלון
בועז אשבל 050-7373234

ניתן להשיג את ספרו של רבינו שלום יצחק הלוי זצ"ל:
דברי שלום על חלק הדקדוק
 לפרטים צדוק שלום 0548419710